

ภูมิปัญญาท้องถิ่น / ปรากฏในบ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบลบางกุ้ง
ตำบลบางกุ้ง อำเภอโนนสัง
จังหวัดหนองบัวลำภู

บทนำ

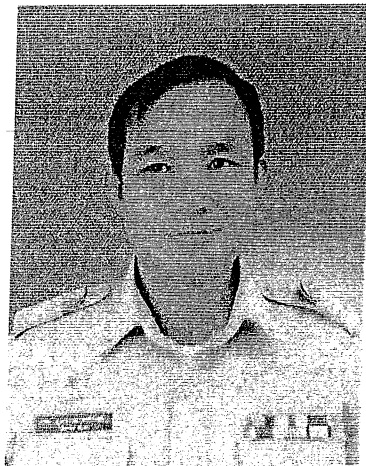
ครุภูมิปัญญาไทยหรือที่ยกย่องกันว่าปราชญ์ชาวบ้าน มีหลากหลายตามความถนัดและการปฏิบัติของแต่ละคนซึ่งมีองค์ความรู้ที่มีการหล่อหลอม ขมิ้นบับ บ่มเพาะ คั้นคั่ว ทดลองโดยใช้วิถีชีวิตของตนเองเป็นห้องทดลองขนาดใหญ่ เพื่อทดสอบความถูกต้องและคิดสรรถรณ์กรองสิ่งที่มีคุณค่าแก่ชีวิต แก่แผ่นดิน ถวายทอด ให้ผู้อื่นได้สืบสานทั้งที่เป็นมรดกและทั้งที่เป็นสมบัติทางปัญญา ดังนั้นประสบการณ์ความคิดและวิถีการดำรงชีวิตของครุภูมิปัญญาไทยแต่ละท่านล้วนเป็นทุนทรัพย์ทางปัญญาที่สาคัญของแผ่นดิน ซึ่งกลุ่มงานภูมิปัญญาท้องถิ่นขอแนะนำครุภูมิปัญญาไทยหรือปราชญ์ ที่น่าสนใจและเรียนรู้วิถีชีวิต / การปฏิบัติงาน

องค์การบริหารส่วนตำบลบางกุ้ง เล็งเห็นความสำคัญ และเพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูเกียรติ และเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ จึงได้จัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น / ปราชญ์ชาวบ้านในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกุ้ง ขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลบางกุ้ง

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปางงั่ว
อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

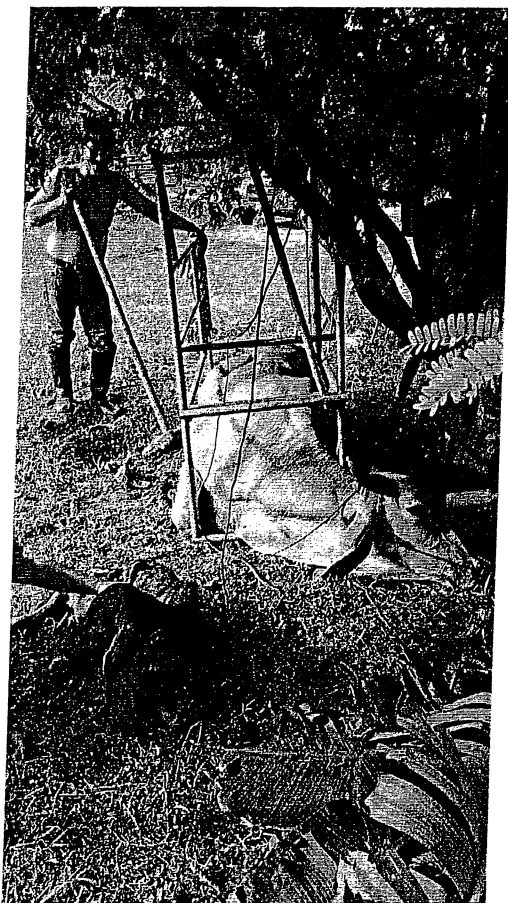
1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน
เกษตรกรรม

ชื่อนายสุพรรณ พลีศักดิ์ อายุ ๕๐ ปี ที่อยู่ หมู่ที่ ๘ ตำบลปางงั่ว อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

ความรู้ความสามารถของปราชญ์ชาวบ้าน เป็นผู้นำด้านเศรษฐกิจ พอเพียงตามแนวพระราชดำริฯ ด้านไร่นาสวนผสม มีการทำนา ทำไร่ การเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืชผักสวนครัว การปลูกพืชผักสมุนไพร การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ เป็นเกษตรกร ตัวอย่างที่ทำการเกษตรแบบพอเพียงไม่ใช่ปุ๋ยเคมี ยึดหลักการทำเกษตรตามรอยพ่อของ แผ่นดิน

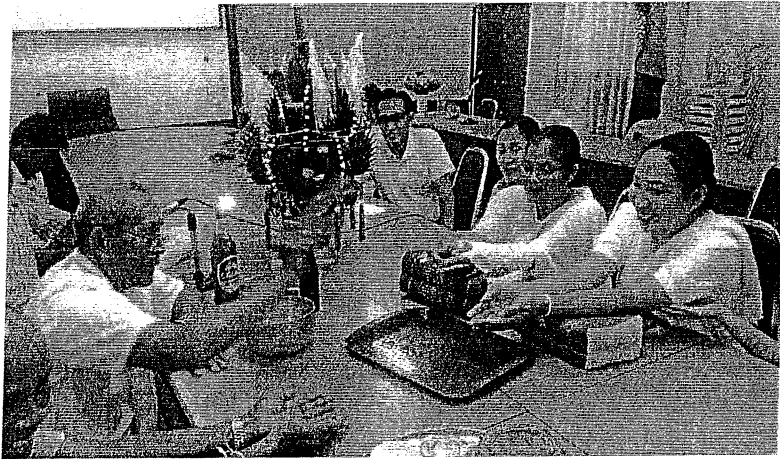

๒. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน พิธีกรรม

ชื่อ-สกุล...นายสุนทร ศรศักดิ์ อายุ ๘๐ ปี ที่อยู่ ๑๑๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลปางกู๋ อำเภอโนนสัง
จังหวัดหนองบัวลำภู

ความสามารถของปราชญ์ชาวบ้าน

เป็นผู้มีความรู้ในด้านการทางภูมิบ้าน ตั้งแต่ศาลพระภูมิ หมอเป่า หรือ หมอมนต์ หมอสวด
หรือ หมอทำขวัญ หมอธรรม คือ ผู้ทำหน้าที่รักษาคนในชุมชนที่โดนกระทำจากสิ่งเหนือธรรมชาติ ไม่ว่าจะ
โดนผีเข้าหรือโดนผีหลอก มักจะให้หมอธรรมทำการรักษาหรือปัดเป่าให้หาย ด้วยการรดน้ำมันต์ ผูกข้อ
ต่อแขน ฯลฯ เมื่อหายเป็นปกติแล้ว ก็จะมาบงคาย(การถวายเครื่องบูชาค่าครู) ถือเป็นการตอบแทนค่า
รักษาแก่หมอธรรม ซึ่งผู้ที่เป็นหมอธรรมจะไม่เรียกค่ารักษาที่เกินกว่ากำหนด เพราะจะถือว่าเป็นการผิดครู
อีกประการหนึ่งผู้ที่เป็นหมอธรรมต้องมีจริยาบรรณของหมอ ต้องรักษาโดยไม่ได้หวังสิ่งตอบแทนใดๆ
จากผู้ป่วยอีกด้วยสิ่งนี้เองที่ทำให้คนในชุมชนเคารพนับถือเป็นปราชญ์ของชาวบ้าน และการช่วยเหลือ
เกื้อกูลซึ่งกันและกันของคนในชุมชน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมอีสาน ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต
จนถึงปัจจุบัน

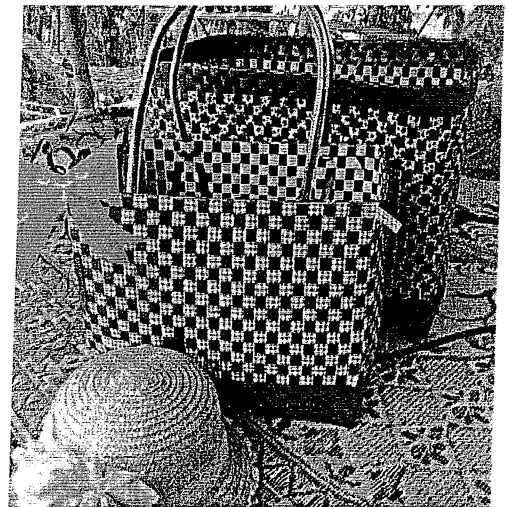
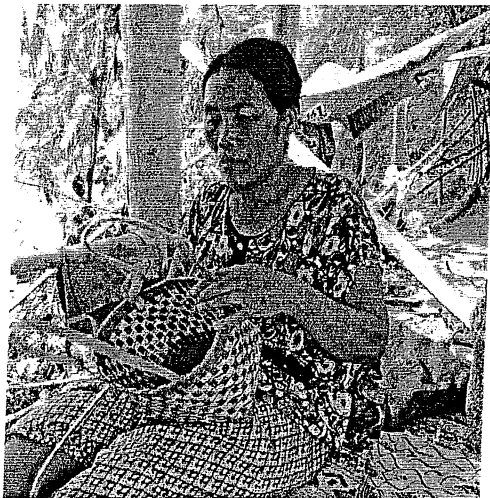

๓. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านจักสาน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านงานจักสาน

เจ้าของเรื่อง : นายลี ยุธศรี อายุ ๗๐ บ้านเลขที่ ๑๐๑ หมู่ที่ ๓ บ้านหนองบัวเงิน ตำบลปางกู่ อำเภอนาสาย จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นผู้มีความสามารถในงาน จักสานเพราะเครื่องจักสานเป็นงาน ศิลปหัตถกรรม ที่มีคุณค่าอย่างหนึ่งของไทย ที่ ทำสืบทอดกันมาแต่โบราณ คุณลักษณะพิเศษ ของเครื่องจักสานที่มีคุณค่าในตัวเอง ทำให้เครื่อง จักสานมีอายุ ยืนยาวสืบทอดกันมานานนับพันปี แม้ ในปัจจุบัน การทำเครื่องจักสานจะลดจำนวนลง ไปบ้าง ตามสภาพสังคมวัฒนธรรม ที่เปลี่ยนจาก สังคมเกษตรกรรม แต่เครื่องจักสาน ยังเป็น เครื่องมือเครื่องใช้ ที่ยังไม่สามารถผลิตได้ด้วย เครื่องจักรกล เพราะการทำเครื่องจักสาน ต้องใช้ ความชำนาญ และความสามารถเฉพาะตัวของช่าง พื้นบ้านแต่ละถิ่น สิ่งเหล่านี้เป็นคุณค่าพิเศษของ เครื่องจักสานที่ต่างไปจากผลิตภัณฑ์อื่นที่ผลิตด้วย เครื่องจักร เครื่องจักสานจึงเป็นงานศิลปะหัตถกรรม ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้

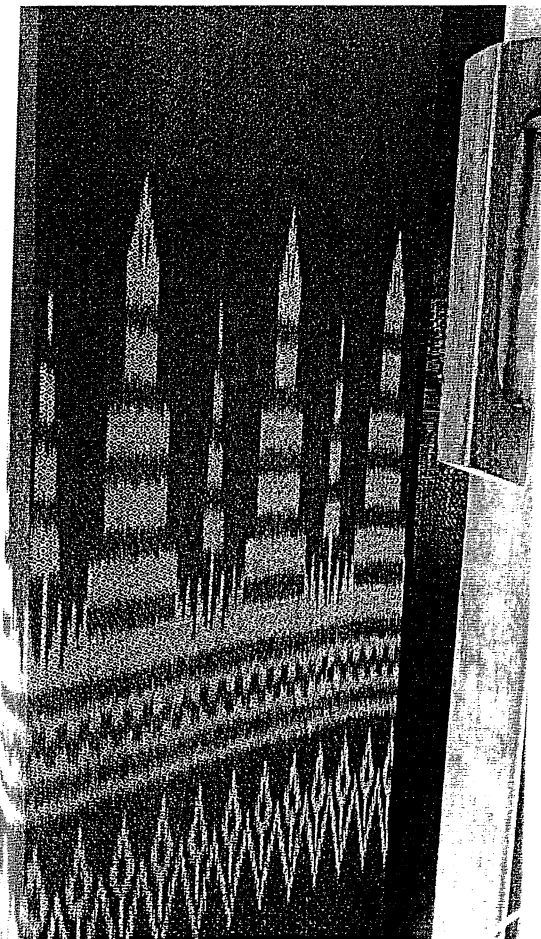

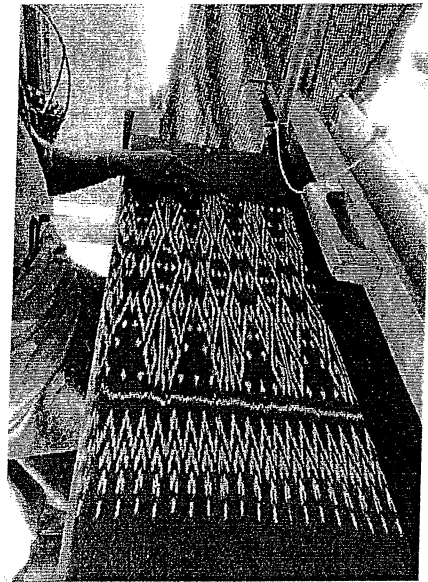
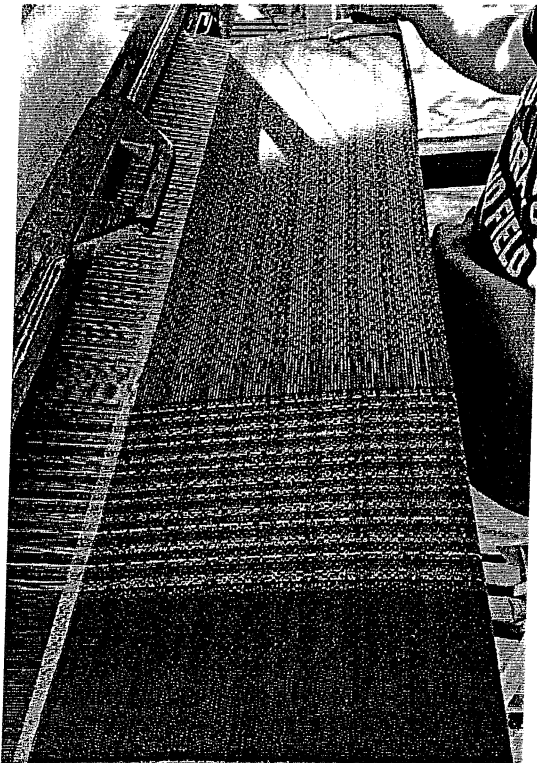

4. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านกลุ่มทอผ้า

กลุ่มทอผ้า ที่ตั้งบ้านนิคมหนองจาน ม.๗ และ บ้านหนองแขวงป่งสัง ม.๔ ตำบลปางกู๋ อำเภอนโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

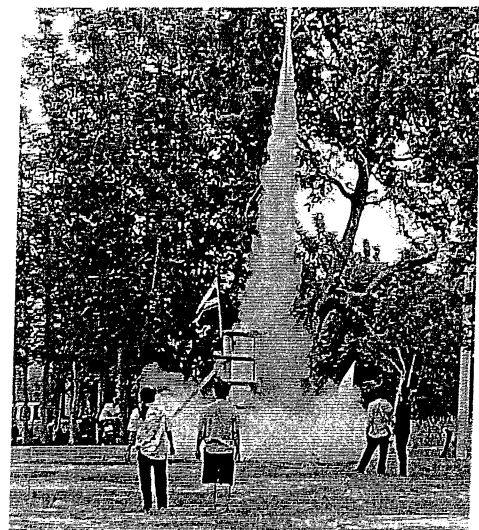
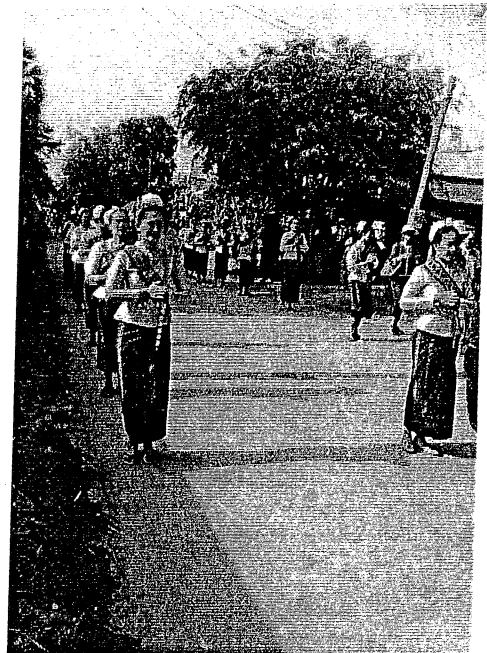
ผ้าทอผ้าไหมด้วยกี่หรือหูกพื้นบ้าน ตาม กรรมวิธีที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ มักทอ ด้วยฝ้าย หรือไหม ผ้าพื้นบ้านหรือผ้าทอมือมี กรรมวิธีการทอต่าง ๆ กัน เช่น ทอเรียบๆไม่มี ลาย เรียกผ้าพื้น ทอเป็นลวดลาย เรียก ผ้ายก ทอเป็นลวดลายด้วยการจก เรียก ผ้าจก ผ้า ทอเป็นลวดลายโดยการขีด เรียก ผ้าขีด ทอ เป็น ลวดลายด้วยการมัดย้อม เรียก ผ้ามัดหมี่ เป็นต้น การทอผ้าเป็นอาชีพเสริมที่สำคัญ ของชาวบ้านเป็นต้น จากคำบอกเล่าต่อกัน มาจากสมัย ปู่ย่าตา ยาย การทอผ้าเป็นหน้าที่สำคัญ อย่างหนึ่งของผู้หญิงถ้าครัวเรือนไหนมีลูกสาวต้องสอนให้ทอผ้าเป็น จะเป็น ที่ หมาย ปองของหนุ่มๆใน หมู่บ้านแต่ถ้าผู้หญิงคนไหน ทอผ้าไม่เป็น ก็เป็นข้อหนึ่งที่ญาติฝ่ายชายไม่เลือกเอามาเป็นสะใภ้ดังนั้นลูก สาวทุกครัวเรือนจะทอผ้าเป็นทั้งนั้นการทอผ้าเป็น ศิลปะอย่างหนึ่ง

๕. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน
ศาสนาและประเพณี

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศาสนา ประเพณี ได้แก่ ความสามารถในการประยุกต์และการปรับใช้
หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อ และประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมบริบททาง
เศรษฐกิจ สังคม เช่น การอนุรักษ์โบราณวัตถุ การถ่ายทอดวรรณกรรมคำสอน การแข่งโพนชาปญา
แถนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล หรือการทำบุญทอดเทียนและวันสำคัญต่างๆทางศาสนา
ซึ่งถือเป็นมงคลสูงสุด

๖. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน การย้อมผ้าสีธรรมชาติ

สีธรรมชาติมีบทบาทเกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์มายาวนานนับตั้งแต่สมัยโบราณ มนุษย์ได้เรียนรู้ที่จะนำสีจากวัสดุธรรมชาติมาใช้ในกิจกรรมต่างๆ เช่น ทาสีตามร่างกาย ทาสีบนภาชนะ เครื่องปั้นดินเผา ย้อมสิ่งทอ เครื่องใช้ เครื่องนุ่งห่ม ภาชนะดินเผา และเป็นส่วนประกอบในพิธีกรรมต่างๆ ตามความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น

สีธรรมชาติคือสีที่สกัดได้จากวัตถุดิบที่มาจาก พืช สัตว์ และแร่ธาตุต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากกระบวนการตามธรรมชาติ แหล่งวัตถุดิบของสีธรรมชาติสามารถหาได้จากต้นไม้ ใบไม้ และจากบางส่วนของสัตว์หลายชนิด สามารถให้สีสันทตามที่เราต้องการ และด้วยกรรมวิธีการผลิตที่แตกต่างกันทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ได้มีความสวยงามและสีสันทที่หลากหลาย หนึ่งในผลิตภัณฑ์ที่นิยมมากคือ สีย้อมผ้า แหล่งวัตถุดิบสำหรับสีย้อมผ้าธรรมชาติที่มักนำมาใช้กันมักเป็น พืช สัตว์ และแร่ธาตุที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น เพื่อการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาในท้องถิ่น

สารช่วยย้อมหรือกระตุ้นสีธรรมชาติ ที่นิยมใช้กันได้แก่ น้ำปูนใส น้ำด่าง(น้ำขี้เถ้า) กรด (น้ำมะนาว น้ำมะขามเปียก น้ำใบ/ผักส้มบอย) น้ำบาดาล น้ำโคลน(บ่อที่มีน้ำขังตลอดปี) ส่วนสารช่วยให้สีติด ได้แก่ สารฟาด(พืชที่มีรสฝาดและขม) โปรตีนจากน้ำถั่วเหลือง และเกลือแกง เป็นต้น

